

Ασκητικότητα και σκληραγωγία.



Η Εκκλησία μάς προβάλλει σήμερα τη μορφή του Προδρόμου Ιωάννη, πρωταγωνιστή της Βαπτίσεως του Κυρίου.

Ο Βαπτιστής ήταν «η φωνή του Λόγου, ο λύχνος του φωτός, ο εωσφόρος, ο του ηλίου πρόδρομος» (Ειρμός Στ' Ωδής Θεοφανείων). Ήταν δε «ενδεδυμένος τρίχας καμήλου και ζώνην δερματίνην περί την οσφύν αυτού, και εσθίων ακρίδας και μέλι άγριον». Οι συγκεκριμένες πρακτικές του θα μας δώσουν αφορμή ν' ασχοληθούμε ακροθιγώς με τη σκληραγωγία του «σαρκίου», η οποία βοηθάει πολύ στην ανύψωση του πνεύματος.



Σκληραγωγία. Δεν μας αρέσει! Ρέπουμε προς την καλοπέραση, χαϊδεύουμε τον εαυτόλη μας. Καλοζωισμό ζητάει η φύση μας, και μεις της κάνουμε το χατίρι, την κολακεύουμε. Ωστόσο «το να ζει κανείς κατά φύση, δεν είναι καθόλου χαρακτηριστικό του πιστού» (Ιουστίνου Αμφιβαλλόμενα, Επιστολή προς Ζήναν... 7). Για τη δυνατή θέληση έχει θέση η ρήση «Ό,τι θέλεις το μπορείς». Ο νωθρός, αυτός που φοβάται τον ιδρώτα, σωματικό και πνευματικό, δεν θα προκόψει· από τα πιο πεζά ως τα πιο υψηλά.

Αν π.χ. ο τεχνίτης κάνει τις κατασκευές του όπως-όπως, απλώς για να ξεγελάσει, η κατάντια τους σύντομα θα τον μαρτυρήσει, και δεν πρόκειται να του ξαναδώσουν δουλειά.

Αν ο φοιτητής δεν ξενυχτάει στο διάβασμα, δεν βλέπει πτυχίο. Αν ο πιστός δεν καταβάλει τίμημα κόπου και πόνου, δεν λυτρώνεται από τα πάθη.

Ιδίως στα πνευματικά δεν υπάρχει αυτόματος πιλότος, δεν ισχύει το «Εσύ κοιμάσαι και η τύχη σου δουλεύει». Γιατί; Γιατί αποφάνθηκε ο Χριστός ότι «βιασταί αρπάζουσιν αυτήν», την Βασιλεία των Ουρανών (Ματθ. 11.12).



Υπομνηματίζουν οι Πατέρες:

Μέγας Αθανάσιος: «Εκείνος που έχει ανάπαυση στον κόσμο τούτο ας μην ελπίζει να λάβει την αιώνια ανάπαυση. Γιατί η Βασιλεία των Ουρανών δεν είναι των αναπαυμένων εδώ, αλλά είναι εκείνων που κινήγησαν τον βίο τούτο μέσα σε θλίψη πολλή και στενοχωρία» (Περί Παρθενίας 18).

Ιωάννης Χρυσόστομος: «Πώς λοιπόν δεν είναι άτοπο, σε όλα μεν τα βιοτικά να προϋπάρχουν οι πόνοι πριν από την ηδονή... αν και μένει ευτελής και μικρή η προσδοκία από εκείνους τους κόπους, όταν δε υπάρχει μπροστά μας ο Ουρανός... και η συναναστροφή με αγγέλους... να προσδοκούμε ότι θα τα επιτύχουμε με ραθυμία και ραστώνη και διαλυμένη ψυχή, και δεν τα αξιώνουμε με την ίδια με τα βιοτικά επιμέλεια;» (Εγκώμιον εις Μάρτυρας Αιγυπτίους 2).

Λαυσαϊκό: «Κανείς τα έτοιμα και την άνεση να μην επιζητεί, αλλά ας στενοχωρείται τώρα και ας θλίβεται, για να κληρονομήσει την ευρυχωρία της Βασιλείας του Θεού» (Ιωάννης Λυκοπολίτης).

Ισαάκ ο Σύρος: «Δεν κατοικεί το Πνεύμα του Θεού σε αυτούς που περνούν με ανάπαυση, αλλά του διαβόλου!» (Ασκητικά Λόγος 36 Περί του μη δειν χωρίς ανάγκης επιθυμείν... σελ. 15). Η ανάπαυση και η αεργία είναι απώλεια της ψυχής και μπορεί να βλάψει περισσότερο από τους

δαίμονες» (Ασκητικά Λόγος 73 Περιέχων συμβουλίας πεπληρωμένας ωφελείας σελ. 291).

Και ο ιερός Χρυσόστομος: «Ο καιρός μεν των επάθλων και των στεφάνων είναι ο μέλλον αιών, των δε παλαισμάτων και των ιδρώτων ο παρών... Αν δε, θα ήθελε κάποιος ραθυμώντας, και ν' απολαύσει τα εδώ ηδέα και [τον] μισθό που απόκειται εκεί γι' αυτούς που κοπιάζουν, ξεγελά και απατά τον εαυτό του. Γιατί όπως ακριβώς με τους αθλητές, εκείνος μεν που πάνω στον καιρό των αγώνων επιζητά άνεση, αισχύνη... προξενεί στον εαυτό του, ενώ εκείνος που μέσα στο στάδιο υπέφερε γενναία κάθε κούραση κερδίζει από τους θεατές στεφάνια και δόξα... και μέσα στους ίδιους τους αγώνες και όταν αυτοί τελειώσουν, έτσι και με μας» (Προς Σταγήριον Β', ΕΠΕ τόμ. 29 σελ. 130).



Σκοπός της σκληραγωγίας του σώματος είναι η ενδυνάμωση του πνεύματος, είπαμε, και της θελήσεως. Ειδικότερα η ταπείνωση της σάρκας συνεπιφέρει την ταπείνωση του υψηλού και επηρμένου φρονήματος.

Για παράδειγμα όταν κάνουμε μετάνοιες, μαζί με το σώμα πράγματι κλίνει και σκύβει και η ψυχή λέγοντας «... ελέησόν με τον αμαρτωλόν».

Επακόλουθο η άφεση των αμαρτιών. Διδάσκει ο διδάσκαλος όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης: «Έχεις και τρίτο λουτρό [μετά την εξομολόγηση και τα δάκρυα] τους ιδρώτες και κόπους του σώματος, με τους οποίους γίνεται άφεση των αμαρτιών από τον Κύριο. “Δες την ταπείνωσή μου και τον κόπο μου και άφησε όλες τις αμαρτίες μου [Ψαλμ. 24.18]» (Πνευματικά Γυμνάσματα, Μελέτη 10,β).

Συντάσσεται με αυθεντία ο Μάξιμος ο Ομολογητής: «Ταπείνωση και κακοπάθεια ελευθερώνουν τον άνθρωπο από κάθε αμαρτία. Η μεν με το να περικόπτει τα πάθη της ψυχής, η δε του σώματος» (Κεφάλαια περί αγάπης, Εκατοντάς Α', 76).

Αφού το εξασκημένο σώμα και πειθήνιο δίνει το προβάδισμα στον νου και ισχυροποιεί τη θέληση, όσο δεν έχουν έρθει τα γηρατεία και οι αρρώστιες ας καλλιεργούμε την «πρακτική» αρετή, την εξωτερική, ας πούμε, αρετή.

Η εργασία και η κακοπάθεια δεν ασκείται μόνο χάριν της άλλης ζωής, αλλά και για ν' αντεπεξερχόμαστε ενίοτε και σε αυτή τη ζωή. Ποιος γνωρίζει τι στερήσεις είναι πιθανό να συναντήσουμε στην πορεία μας; Αβέβαιο το μέλλον. Πιθανές και οι οικονομικές κρίσεις σε απίθανο βαθμό – τα ζήσαμε αυτά. Εκτός από βιοτικές αντιξοότητες δυνατό να σηκωθούν και «συνειδησιακές», ομολογία πίστεως, με κόστος διωγμούς, φυλακίσεις και τα συνακόλουθα. Είναι φρικτό και ανόητο ν' αρνηθεί κανείς τον Σωτήρα γιατί του στέρησαν τις τούρτες!

Ο Συμεών ο Νέος Θεολόγος κατακλείει συμβουλευτικά: «Εάν θέλεις... να γίνεις επίγειος άγγελος, αγάπησε, αδελφέ, θλίψη σώματος, ασπάσου κακοπάθεια» (Κατήχηση Β' 2).



Αφού ευχαριστήσουμε τον Τίμιο Πρόδρομο που μας παρέσχε την ευκαιρία να μελετήσουμε αρετή που ίσως δεν της είχαμε δώσει σημασία, ας ζητήσουμε τις πρεσβείες του: «Το χέρι σου που ακούμπησε την ακήρατη κορυφή του Δεσπότη... σήκωσέ το υπέρ ημών προς αυτόν, Βαπτιστή, γιατί έχεις παρρησία πολλή» (Δοξαστικό Θ' Μεγ. Ώρας Θεοφανείων). Αμήν!

Ιερομόναχος Ιουστίνος.

Πηγή : <https://www.koinoniaorthodoxias.org/>